

Pekka Jauho

*27.4.1923 †28.3.2015

Pekka Jauho, akateemikko, Valtion teknillisen tutkimuslaitoksen VTT:n entinen pääjohtaja ja Teknillisen korkeakoulun, nykyisen Aalto-yliopiston professori syntyi Oulussa 17.4.1923 ja kuoli Espoossa 28.3.2015.

Akateemikko Pekka Jauho kuului siihen tiede-, teknologia- ja kulttuurivaikuttajien joukkoon, joka rakensi perustan sodanjälkeisen Suomen jälleenrakentamiselle ja nousulle agrariavaltiosta korkeasti kehittyneeksi sivistysvaltioksi. Hän oli visionääri, joka varhain ymmärsi tieteellisen tutkimuksen ja kansainvälisyyden keskeisen merkityksen kansakunnan hyvinvoinnin rakentamisessa. Hän oli monella tavalla mukana, kun nykyistä Suomea rakennettiin, ja monet hänen aloitteidensa jäljet näkyvät nykyisessä toimintaympäristössämme. Hänet valittiin Suomalaisen Tiedeakatemian jäseneksi vuonna 1962.

Pekka Jauhon sukujuuret olivat syvällä Pohjois-Pohjanmaalla, sukutilalla Kemijokivarressa ja koulukaupungissa Oulussa. Hän pysyi kautta elämänsä sitoutuneena Pohjois-Suomen kulttuurin ja elinkeinoelämän edistämiseen muun muassa sanomalehti

Kalevan johtokunnassa ja Oulun yliopiston perustamisvaiheissa.

Koulun jälkeen isänmaa kutsui Pekka Jauhon jatkosodan rintamille. Hän toimi hävittäjälentäjänä ja selvisi ilmataisteluista ja lukuisista pakkolaskuista ja kunnostautui myös hakemalla Messerschmitt-koneita Suomeen kesällä 1944.

Sodan jälkeen hän suoritti yliopistopintonsa ripeästi ja teki teoreettisen fysiikan väitöstutkimuksensa Lundin yliopistossa Ruotsissa. Toimittuaan jonkin aikaa vakuutusyhtiö Kansan päämatemaattikkona hän siirtyi akateemikko Erkki Laurilan innostamana apulaisprofessoriksi Teknilliseen korkeakouluun vuonna 1955. Pekka Jauho nimitettiin ydinfysiikan professoriksi 1957, ja hän toimi keskeisessä asemassa sen reaktorilaboratorion perustamisessa ja ydintekniikan vakiinnuttamisessa Suomeen. Teknillisen korkeakoulun teknillisen fysiikan osastosta tuli monien alojen käynnistäjä ja kehitysharjo Suomessa niin uusissa energiatekniikoissa kuin elektroniikassa ja tietokoneissa, lasereissa ja lääketieteellisessä fysiikassa ja sittemmin aivotutkimuksessa, materiaalfysiikassa ja nanotieteissä.

Pekka Jauho vaikutti erityisesti tutkimuksen ja koulutuksen kehittämiseen ydinenergia-alalla sekä sen monimutkaisten järjestelmien hallintaan. Hän oli keskeinen toimija myös teoreettisen fysiikan aseman vahvistamisessa ja muun muassa yhteispohjoismaisen Nordita-instituutin perustajajäsen. Hän toimi useiden fyysikkosukupolvien innoittavana ja kannustavana kouluttajana.

Pekka Jauho oli tiedemies, mutta vielä painokkaammin tiedepoliitikko. Hänellä oli vahvat ja selkeät mielipiteet sekä näkemys siitä, mikä oli parasta Suomen tieteelle ja teknologialle. Hän tähdensi aina olevansa poliittisesti sitoutumaton, mikä vaikutti siihen, että hänelle kertyi vuosien mittaan monia erilaisia luottamustehtäviä.

Pekka Jauho siirtyi VTT:n pääjohtajaksi vuonna 1970 säilyttäen läheiset yhteydet tiedemaailmaan. Hän toimi tarmokkaasti VTT:n suuntaamiseen uusille tekniikan aloille, kansainväliseen yhteistyöhön sekä yritysten tutkimustyön vahvistamiseen. Hän toimi myös Suomen ja Neuvostoliiton tieteellis-teknillisen komitean puheenjohta-

jana ja Suomen edustajana kansainvälisessä avaruusyhteistyössä. Hänet kutsuttiin myös Ranskan kunnialegioonan jäseneksi maiden välisen yhteistyön edistämisen ansioista.

Pekka Jauho nimitettiin tieteen akateemikoksi vuonna 1987. Nimitykseen vaikutti hänen työnsä tieteen ja tekniikan tutkimuksen ja koulutuksen edistäjänä sekä hänen monipuolinen toimintansa talouden ja kulttuurin parissa. Hän toimi luottamustehtävissä muun muassa Valtion tiedeneuvostossa, Teknillisten Tieteiden Akatemiassa, Suomen Kulttuurirahastossa sekä Maanpuolustuksen tieteellisessä neuvottelukunnassa. Pekka Jauho oli myös sanomalehti Kalevan johtokunnan ja useiden yritysten hallintoneuvoston ja hallituksen jäsen. Hän toimi myös aktiivisesti säätiökentässä.

Pekka Jauho oli karismaattinen ja monella tavoin lahjakas, luottamusta herättävä ihminen. Hän oli oppilailleen ja alaisilleen esikuva ja ikoni, jossa yhdistyi eksaktien luonnontieteiden tinkimättömyys, monipuolinen kulttuuri- ja musiikkiharrastus ja pohjoisen ihmisen lämmin huumorintaju.

Risto Nieminen ja Jorma Routti

Pekka Jauho **In memoriam**

Academician Pekka Jauho, former director-general of the Technical Research Centre of Finland (VTT), and professor at Helsinki University of Technology, now the Aalto University, was born in Oulu on 17th April 1923 and died in Espoo on 28th March 2015. He belonged to the generation of influential figures in the world of science, technology and culture who laid the foundations for Finland's post-war reconstruction and its rise from the position of a

largely agrarian society to a highly developed and well educated one. He was a visionary who realised at an early stage the crucial importance of scientific research and international attitudes for the welfare of the nation. He was involved in innumerable ways in the development of the Finland that we know today, and the outcomes of many of his initiatives can be seen in the environment in which we are currently operating. He was elected to membership of

the Finnish Academy of Science and Letters in 1962.

Pekka Jauho's roots can be traced back to Northern Ostrobothnia, to his family farm beside the Kemi River and his schooling in Oulu, and he remained committed to the promotion of the cultural and economic interests of that region throughout his life, through his membership of the board of the Kaleva newspaper and his participation in the founding of the University of Oulu, for example.

Once he had finished his schooling Pekka was summoned to the front during the Continuation War of 1941–44, in which he served as a fighter pilot and survived numerous airborne battles and emergency landings. He was also involved in the process of bringing Messerschmitt aircraft to Finland in 1944.

Once the war was over he acquitted himself of his university studies at a rapid pace and gained a doctorate in theoretical physics from Lund University in Sweden. After a period of time as senior mathematician with the Kansa insurance company, he was encouraged by Academician Erkki Laurila to take up the post of associate professor at Helsinki University of Technology in 1955. He was then appointed full professor of nuclear physics at the same university in 1957, whereupon he came to play a key role in the founding of that department's reactor laboratory and in the establishment of nuclear technology as an object of study in Finland. In the course of time his Department of Engineering Physics came to provide the initiative and education required for developing numerous new branches energy technology in Finland, including those concerned with electronics, computers, lasers and biomedical physics, and more recently brain research, material physics and the nanosciences.

Pekka Jauho was particularly active in promoting research and teaching in the field of nuclear energy and the management of the complicated systems required for its generation and utilization, just as he was also closely involved in strengthening the position of theoretical physics and was a founder member of the Nordic Institute for Theoretical Physics (Nordita). As a teacher he inspired and encouraged several generations of physicists.

If Pekka Jauho was a gifted scientist, he was even more gifted in matters of science policy. He had strongly held and clearly expressed views and opinions on what would be best for science and technology in Finland, and as he was emphatically non-aligned as far as party politics was concerned, he served in vast numbers of representative functions and positions of trust in the course of his career.

When Pekka took up the position of director-general of VTT in 1970 he contrived to maintain his close connections with the world of science. He worked avidly to steer the research centre's activities towards new branches of technology, to encourage international collaboration and to strengthen the research carried out by private companies. He also served as chairman of the joint Finnish-Soviet Committee for Science and Technology and as the Finnish representative in matters of international space research. He was granted membership of the French Légion d'honneur in recognition of his services to cooperation between Finland and France.

Pekka Jauho was awarded the title of academician in 1987 by virtue of his work in promoting scientific and technological research and teaching and his broad range of economic and cultural activities. In addition to occupying representative positions in numerous official bodies, including the

Science Policy Council of Finland, the Finnish Academy of Technology, the Finnish Cultural Foundation, and the Scientific Advisory Committee on National Defence, he was a member of the board of the Kaleva newspaper and was on the board of directors of many companies and the board of trustees of a number of foundations.

Pekka Jauho was a charismatic and highly talented person who immediately inspired confidence in others. He was a role model and icon for his students and subordinates, a figure in whom the precision of the exact sciences was combined with a broad affection for music and culture and the warm humour of a son of the north.

Obituary by Risto Nieminen and Jorma Routti